

gemeente Kampen, die uit allerlei oude papieren de geschiedenis van het pand Broederweg 15, Kampen, heeft gereconstrueerd; men weet, dat daar de Theologische Hoogeschool tegenwoordig gehuisvest is. Vervolgens een artikel over de betekenis en het werk van prof. Greijdanus. Onze oudste hoogleraar hoopt, zoo de Heere wil, op 19 December a.s. op de periode van een dertig-jarig hoogleeraarschap te mogen terugzien. Dat kan niet anders dan een dag van dankbaar gedenken worden. Mede met het oog op dien, naar we hopen, komenden gedenktag is dit artikel geplaatst; het is al eenige jaren oud, en poogde destijds de tendenzen in prof. Greijdanus' levenswerk aan te wijzen. Eindelijk treft men nog een artikel aan over een klein maar betrekkelijk beslissend onderdeel van de geschiedenis der veelbesproken woorden „in Christus geheiligd” uit de eerste doopvraag. Het „Mengelwerk” is geschreven door den heer J. Don (bovenbedoeld archivaris) en voorts door ondergetekende, die met de redactie belast is.

De gegevens van 't boek zijn natuurlijk al weer eenigen tijd oud. Maar de historie stond niet stil. Wie dit boek ter hand neemt, en over Gods werk in en na 1944 denkt als wij, zal zich door de lectuur van dit boek tot dank verplicht gevoelen jegens Hem, die schonk wat in 1944 niemand heeft kunnen of durven hopen.

Uitgeefster is: firma Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. K. S.

ALMANAK

FIDES QUÆRIT INTELLECTUM.

Ons Kamper Studentencorps heeft zijn tweeden „na-oorlogsch” almanak gepubliceerd. In 1946 kwam de eerste, in '47 de tweede opstanding uit de oorlogsmisère. Was reeds de voorgaande almanak goed, deze tweede is nog beter. Niet wat de degelijkheid betreft, want die was er ook in '46, doch voor wat aangaat omvang en uitvoering. Het papier is voor dezen tijd om jaloersch te worden.

En — het is dicht bedrukt. Eerst komen de gegevens omtrent de Hoogeschool. Een mooie foto van prof. Deddens, den Rector, en van prof. Veenhof en van drs Buwalda vergezelt een soortgelijke van den Senaat van het Corps, benevens van den voor-gevel van het gebouw en van een hoekje der bibliotheek; gelukkig is die opname al weer verouderd, omdat er inmiddels weer een nieuwe kast moest worden bijgebouwd.

Daarna komt, wat we maar zullen noemen het „mengelwerk”. Prof. Holwerda geeft een mooie exegetische verhandeling over den bekenden, maar moeilijken tekst uit Amos: „de leeuw heeft gebruld” en wat daar verder volgt. Het is een lust haar te lezen en te zien, niet alleen hoe het betoog wordt opgebouwd, doch ook, hoe ongezocht en direct het verband is met belangrijke theologische vragen van den kerkelijken strijd. Al worden ze niet genoemd, men ziet onmiddellijk het directe verband, en verblijdt zich nu des te meer om den strengen, schriftuurlijken opbouw van het betoog. Van één der studenten ontvangen we een duidelijke en goedgebouwde verhandeling over de remonstrantse praedestinatie-leer. En van de hand van ondergetekende is de tekst

van twee rectorale oraties, die hij aan de Theol. Hoogeschool gehouden heeft, de ééne vóór, de andere na haar restauratie. Beide zijn gewijd aan de vraag, of de term algemeene genade wetenschappelijk verantwoord is, welke vraag hier ontkennend wordt beantwoord.

We kunnen niet beweren, dat alle stukken in dezen almanak even vlot leesbaar zijn als een meisjesromantje. Er staan nog wel wat vreemde woorden in, sommige pagina's zijn er zelfs mee overladen. Maar het geheel legt een getuigenis af van den arbeid onzer Hoogeschool; — die arbeid kan door wie van misverstanden wil gezuiverd worden uit deze artikelen te beter worden gekend.

We mogen het Corps, dat inzake den verschijningsdatum met moeilijkheden te tobben had, en den uitgever om zijn uitmendend en degelijk werk van harte gelukwensen. K. S.

CANDIDAATS-EXAMEN.

Geslaagd voor het Candidaats-examen aan de Theol. Hoogeschool, Broederweg 15, den heer F. F. Pels, Jan van Arkelstraat 66 te Kampen.

OPVOEDING EN ONDERWIS

S.S.R. EN DE GRONDSLAG DER DRIE FORMULIEREN.

VI (slot).

Het heeft dan ook weinig zin, nog over de andere groepen te spreken.

Toch wil ik het doen.

Daar zijn de saboteurs der synodebesluiten. Zij toonen dus in hun gedragingen die besluiten niet voor hun rekening te nemen; alleen, zij melden het niet officieel ter plaatse, waar dit behoort: aan hun kerkeraden. Een min fraaie houding; niet te verwarren met sabotage in den bezettingstijd; want deze was het eerst mogelijk doorgevoerde daadwerkelijk verzet. Deze verzetten zich niet wezenlijk; zij negeeren eenvoudigweg, wat besloten is; en zij kunnen dit binnen hun kerkmuren blijven doen, omdat hun kerkelijke organen hen deswege niet meer lastig vallen; zooals in de 2de helft van 1945.

Met dezen is m.i. samenwerking en verenigingsverband mogelijk, als zij eerlijk verklaren den grondslag van S.S.R.: „de Bijbel, opgevat overeenkomstig de Drie Formulieren van Eenigheid” te kunnen en te willen onderschrijven. Zij toch zijn het, kerkrechtelijk, noch dogmatisch met de synode eens. Zij zien alleen niet de noodzaak met het kerkverband te breken. Punt 2c van de motie Draayer-Stellingwerff, gepubliceerd in Libertas van Nov. 1946, luidt: „dat inzake het Verbond der genade het complex der uitspraken der Geref. Kerken in Nederland in de jaren 1905-1942-1946 niet als eenige interpretatie der Belijdenis te aanvaarden is”; het woord „eenige” kan hierin 2 betekenissen hebben; n.l. van „alleen juiste” of „alleen rechthebbende” interpretatie; en van: „eenigheids”. De laatste opvatting zouden dezulken dan moe-

ten kiezen..... Mogelijk ware het nog beter het woord „eenige” geheel weg te laten; en te lezen: dat die uitspraken „niet als interpretatie der Belijdenis te aanvaarden” zijn.

De volgende groep is die dergenen, die onwetend gehouden zijn aangaande wat gebeurd is; die vrij blindelings hun „voormannen” gevolgd zijn. Die dus niet uit een innerlijke overtuiging de synodebesluiten uitvoeren, want die innerlijke overtuiging hebben zij niet; maar die desniettemin die besluiten toch maar uitvoeren en helpen uitvoeren.

Met dezulken zal gesproken moeten worden; hun zal gezegd moeten worden, waar de moeilijkheden zitten; waardoor dit kerkconflict zulk een ongemeene diepte gekregen heeft, zoodat het ook zijn konsekventies moest krijgen voor het christelijk verenigingsleven. Willen zij dan punt 2 van de motie Draayer-Stellingwerff aanvaarden, dan acht ik samenwerking met hen nog mogelijk.

Rest de groep der kerkelijk indifferenten. Hen wensch ik niet in de S.S.R. Het indifferentisme zal zich zelden enkel en alleen beperken tot de kerk, (wat al erg genoeg is!) maar zich allicht ook uitstrekken tot verdere onderdelen van onze Belijdenis. Dezulken verzwakken alleen maar de kracht van een vereniging. Fraai is zulk een samenwerking niet.

Vraagt ge: Of het geen nadeelen heeft, wel samen te willen werken met die andere groepen?

Zeker! Men moet dan ook niet zeggen, dat door zóó te spreken als ik zooveen deed, de vrijgemaakten alles willen hebben en heelemaal geen water in wijn doen.

Werkelijke kracht over de heele breedte heeft alleen een christelijke vereniging, die samengesteld is uit leden van één kerkelijke gemeenschap.

Zoodra een vereniging, die een christelijk doel nastreeft, leden aanvaardt uit verschillende kerkelijke gemeenschappen, wordt zij in haar interne werk telkens weer gehandicapt door verschil van inzicht in de kwaliteit der kerkelijke gemeenschappen.

In deel 3 van zijn „Gemeene Gratie” wijst Kuyper erop, dat zowel het Nieuwe Testament als de 3 formulieren van eenigheid uitgaan van de eenheid der, ook plaatselijke kerk. Zij kennen geen „pluriformiteit” der kerk! Het komt dan ook duidelijk uit in de Belijdenis aangaande de Kerk, dat Guido de Brès en met hem de toenmalige kerk, die deze Belijdenis tot kerkelijke geloofsbelijdenis verheft, slechts kennen één ware, één wettige kerk. Alle andere kerkelijke gemeenschappen, of gemeenschappen van geloovigen „versieren zich wel met den naam der kerk” maar zijn..... secten!

Welnu, een vereniging, die welbewust haar leden wil recruteeren uit verschillende van zulke gemeenschappen van geloovigen, van de kerk en van secten..... en dan toch als haar grondslag aanvaardt deze kerkelijke belijdenis MOET in moeilijkheden komen; als zij met dien grondslag volledig ernstig om wil blijven gaan. Bouman schrijft: „Dat betekent alzo voor een vereniging als de S.S.R., die — om van andere vereisten hier niet te spreken — als lid toelaat al wie Gereformeerd is van belijdenis, tot welke Kerk

alleen bestaan in woorden of klanken, maar ook openbaar worden in daden”.²⁾

Hoewel hij dus van plan was een uiteenzetting van „de leer des heiligen doops” te geven, was hij tot dusver wegens veelvuldige ambtsbezigheden, een doodelijke ziekte en voortdurende zwakte steeds verhinderd zijn belofte te vervullen en zijn voornemen ten uitvoer te leggen. Toch blijft Scholte zijn plan vasthouden! Temeer omdat pas het boekje van Drukker verschenen was. Dat vooral deed hem „de noodzakelijkheid inzien eener eenvoudige en bescheiden teregtwijzing van de verwarde denkbeelden over het leerstuk der Kerk en Sacramenten, lidmaatschap en Christelijke tucht”.

Daar Scholte evenwel nog steeds met velerlei arbeid overladen is „deed het hem „bijzonder genoegen”, dat een ouderling der Afscheiden Kerken de weerlegging van Drukker's betoog op zich wilde nemen. Deze ouderling bood zijn opstel eerst ter plaatsing in „De Reformatie” aan. Maar de redactie van dat tijdschrift besloot na het artikel van Smeedes geen nieuwe bijdragen over de kwestie van de doopsbediening in haar blad op te nemen. En daarom vroeg en verkreeg Scholte van den schrijver de vrijheid om wat hij had geschreven afzonderlijk, als aparte brochure uit te geven”.³⁾

Behalve deze mededeelingen over het ontstaan van de brochure, lanceert Scholte in zijn Inleiding óók nog enkele opmerkingen welke rechtstreeks de in-geding zijnde kwestie raken.

We zullen die, om Scholte's kijk op de zaak zoo juist mogelijk weer te geven, hier eveneens doorgeven. Vooreerst wijst hij een misverstand af. Hij schrijft namelijk: „Tot nadere inlichting ben ik verplicht te betuigen, dat de personen, tegen welke het boekje van DRUKKER gericht is, niet meenen, dat de

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE. XIV.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinek.

DE STEM

VAN SCHOLTE—WORMSER.

Nadat in de publieke discussie over doop en doopsbediening eerst de ouderlingen Smeedes en Drukker als schildknepen van Scholte en De Cock zijn opgetreden, verschijnen tenslotte ook de beide kampioenen, Scholte en De Cock, zelf op het strijdtoneel.

Wij zullen ook hun geschriften objectief en zorgvuldig bespreken. We moeten immers vóór alles de feiten kennen. We moeten precies weten hoe de leidende figuren onder de Afscheidenen dachten. We zullen dan aan het eind wel zien wat voor een schildertijl dr Smilde van de oudste Afscheidenen en hun eerste synodes ontwierp. Nu reeds noteeren we, dat hij de beide door ons besproken publicaties zelfs niet bij name noemt, terwijl ze toch onder de auspiciën van Scholte en De Cock zelf in het licht werden gezonden! Hij kijkt ook niet over het boekje, dat we nu zullen bespreken.

Weet U nog wel, waarde lezer, dat prof. Dijk zoo stellig en verzekerd kwam op te merken — hij had de zaak immers zelf bestudeerd — dat dr Smilde „niets over het hoofd ziet en alle gegevens in het onderzoek betreft”? Ik geloof, dat prof. Dijk, toen hij dit schreef, niet „Met vasten gang” het pad der

wetenschap betrad. En dr Smilde deed het ook niet, toen hij dit alles buiten beschouwing liet!

We gaan nu over tot de bespreking van nieuwe publicatie in den bewogen dogmatischen strijd.

Het is: Bijdragen ter bevordering der regte kennis aangaande de leer en praktijk des Heiligen Doops. Uitgegeven door H. P. Scholte, Bedienaar des Goddelijken Woords. Te Amsterdam, bij H. Höveker 1837. Het boekje is behoorlijk kerkelijk goedgekeurd door de „Visitatores Librorum” van Noord Brabant (Gazelle Meerburg), Zuid- & Noord-Holland.

Het keurig uitgegeven geschrift begint met een Inleiding van Scholte.

Hij vertelt daarin, dat hij reeds lang van plan was „een stukje over de leer en de praktijk des H. Doops door den druk gemeen te maken”, ten einde „het regte begrip” van dat „gewichtige leerstuk” te bevorderen. Het was van den beginne af zijn praktijk geweest de kerk „te reformeren naar Gods Woord”. Dit werd ook openbaar in de bediening van den doop aan jonge kinderen. Nimmer kon Scholte „het voor God verantwoord, om het teeken en zegel van Gods genadeverbond aan bekende ongelooovigen of aan hunne kinderen toe te dienen”.¹⁾ Scholte spreekt er dan zijn verbazing over uit, dat hij hierom door velen werd aangezien als „een uitspruitel van velerlei dwalingen en ketterijen”. Dat hij vanwege deze doopspraktijk door de vijanden van Gods volk miskend en veracht werd, verwonderde hem niet. Maar het bevreemde hem wel, „dat menschen, die openbaar betuigd hebben, verenigd te zijn met het werk der reformatie, dat de Heere in onze dagen, zoo wel als in de dagen onzer vaders, gewrocht heeft, nogtans de praktijk tegenstaan, ja, soms lasteren, welke noodwendig moet gezien worden, zal de reformatie niet

¹⁾ p. III/IV.

²⁾ p. IV/V; ³⁾ p. VI.